

Hlas paměti a paměť hlasu

Obrázky ze života Jana France z Loun

Možná ještě máte, jako moje bábi, přijmovou rozhlasovou skříňku v kuchyni stále na stejném místě jako před lety, i když je nehrající, jen se s ní nechcete rozloučit a zrušit připomínku časů rozhlasu po drátě. Kdykoliv za prarodiči přijedu na prázdniny, je to pro mne určitá vzpomínka na dětství, na rozhlasovou hudbu a pořady, které vyplňovaly můj čas trávený vposteli, když jsem marodila po přehnaném koupání vřece. Děda obvykle ztišil zvuk a mě to bavilo i ukolébávalo. Byla to součást mého života. Tu kouzelnou skříňku mi připomnělo setkání s Janem Francem.

Když se v Lounech řekne rozhlas po drátě, nezbytně se vybaví jméno Jan Franc. Jméno spojené s více než třicetiletou historií rozhlasových městských, pak okresních relací. Tento devětašedesátiletý muž je stále pln životní síly, chuti kouzlit se zvukem i obrazem. I nyní jeho služby využívají městské a obecní úřady, kulturní zařízení, firmy i soukromé osoby. Má totiž video-studio a zvěčňuje na DVD vernisáže, akademie, koncerty, dětské dny, svatby, oslavy...

© Zpravodajství národních výborů

„Vše se digitalizuje, doba pokročila. A já s ní držím krok. Audio-videotechnika mě baví stejně jako tenkrát, i když to už nejde srovnávat,“ říká pan Franc a vrací se ve vzpomínkách do let

a začal jsem to technicky zabezpečovat. Vypadalo to tak, že s hlasatelkou paní Škaloudovou jsme si dali sraz asi dvě hodiny před vysláním, natočili pořad, vzal jsem magnetofon, běžel na poštu a tam jsem to v určenou dobu odvysílal,“ vybavuje si Jan Franc.

© Škoda lásky

Byl listopad, měsíc přátelství se Sovětským svazem. „Do studia tehdy přišel předseda lounského SČSP, jenž nabádal, jak bychom měli projevoval lásku k Sovětskému svazu a podobně, a mně zbývaly ještě asi tři minuty do konce vyhrazeného času. Už byl čas běžet na poštu, tak jsem sáhl po dechovkách a nahrál jsem hned první skladbu a ona to byla Škoda lásky! Až po odvysílání jsem si uvědomil, co se stalo.

z historie Loun, to bylo moje,“ vypráví. Fungoval i jako hudební redaktor, protože v hudbě byl dost vzdělaný.

© Kantořina jako hlavní povolání

„Přerušil jsem studium na elektrotechnice v Praze a po vojně přešel do Ústí na pedagogickou fakultu, takže jsem vlastně vystudovaný učitel. Mám aprobaci 1. stupeň a matematika, fyzika na 2. stupni. Učil jsem a rozhlas dělal po práci nejdřív jako koníček. Pak, když se to rozrostlo do větších rozměrů, mě žádali, jestli bych nešel natrvalo jako zaměstnanec rozhlasového studia. Dlouho jsem odolával, pak jsem přece jen na to kývl. Vydržel jsem tam asi 5 let a šel jsem zpátky do školství. Nebyla tam jistota, hlavně co se týče platu. Bral jsem méně než učitel. Měl jsem rodinu, dva malé kluky, peníze byly potřeba, nechtěl jsem šidit rodinu. Ale na půl úvazku jsem nadále dělal technika. Dopoledne jsem učil a odpoledne a večery trávil v rozhlasovém studiu,“ vzpomíná můj spolubesedník.

Po prvním studiu v divadle pak bylo druhé v kině Svět. „Tam, co

kou. Již po dvou dnech nás ale upozornili, že Rusům se naše vysílání nelíbí a že hledají, odkud se vysílá, aby nás mohli zlikvidovat. Hoši z radiokomunikací na poště řekli, že v noci zapracují a natáhnou linku do kina. Skutečně to během noci dokázali. A my jsme ráno nastoupili už do kina (bývalých projekčních kabin).

usmívá se pamětník. Přijel později domů k rodičům do Volenic a ti mu povídali, že ho slyšeli v rádiu a on tomu nechtěl věřit. „Občas jsem taky mluvil, když bylo nutné něco rychle přečíst a hlasatelka si zrovna odskočila.“

© Jiného nemáme

Začala normalizace a vysílání zrušili v celé republice. Až v po-

hradského studia (za čokoládu a balíček kafe mi vždy ženské z archivu přidaly i několik úplně nových).“

© Obraz užijedl zvuku

Jan Franc byl také amatérským filmařem. Byl členem AFS (amatérského filmového studia), založeného v roce 1960 v tehdejší Domě osvěty za ředitelovány

Audio-videotechnika Jana France baví stejně jako tenkrát, i když to nejde srovnávat.

šedesátých. To začalo městské vysílání v Lounech.

„Říkalo se tomu zpravodajství národních výborů. V určitou dobu na poště, kde byl radiouzel, vytáhli Prahu, zapnuli mikrofon a následujících deset minut hlasatelka na živo četla místní zprávy. Bylo to dvakrát v týdnu, postupně se přidávala a pak se vysílaly čtyřikrát v týdnu čtvrt-hodinové relace, poté dvacetiminutové a dokonce i půlhodinové. To vám zezačátku byla legrace – hlasatelka z tehdejšího Domu osvěty byla na místě připravená, technik, tenkrát to byl Václav Matyáš, zapnul mikrofon, ona četla a teď si potřebovala vzít další podklady, tak se řeklo -A nyní trochu hudby.- Vedle stál připravený pan Vorlíček, zahrál živě na housle třeba Humoresku a ona pokračovala dál,“ směje se pan Franc.

Později se již texty natáčely předem na páskový magnetofon a prokládaly se hudbou. Psal se rok 1963. „Vědělo se, že jsem fanda do radiotechniky. Měl jsem za sebou lounské gymnázium a čtyři semestry vysoké školy elektrotechnické v Praze. Tehdejší předseda školské a kulturní komise Václav Šlajcher za mnou přišel, abych se ujal prvního rozhlasového studia. Sídlo v dnešním Vrchlického divadle. Byla to malá místnost (dnes nějaká kuchyňka) přepažená hobru, kde se udělala hlasatelnička a „střížna“ s mixážním pulťkem a magnetofony Sonet duo. Jelikož jsem nebydlel v Lounech, dali mi přednostně byt ve městě

Byl z toho samozřejmě poprask. Jakžtakž jsem to vysvětlil. Náhoda, ale vypadalo to jako úmysl,“ usmívá se při vzpomínce pan Franc.

Vůbec musel občas dost vysvětlovat. Později s ním ve studiu pracoval Petr Pavlíček. „Protože mě po roce 1968, kdy jsem se účastnil vysílání proti okupaci, vyloučili ze strany, nesměl jsem natáčet nic, co bylo stranického. A tak šel natáčet vždycky pan Pavlíček. Připravil jsem mu magnetofon s mikrofonem, on tu diskusi natočil, jenže – co se stalo: tajemník KSČ mu řekl, aby mu přišel přehrát natočený materiál, chtěl si ještě jednou poslechnout určitý příspěvek. Petr šel na OV KSČ, pustil to a tam se místo diskusního příspěvku ozvalo vysílání Svobodné Evropy. Malér hrozný! Já jsem věděl, čím to je. Běžný magnetofon prostě nebyl na vstupu zablokovaný proti různým indukci, a mikrofonní kabel byl náhodou v rezonanci s vlnovou délkou, na které vysílala Svobodná Evropa. Tak se to do toho začalo indukovat. Vysvětloval jsem to horko těžko, protože mi nerozuměli, ale říkal jsem, takhle to je, je to velká náhoda, ale stát se to může.“

Pana France bavila hlavně technická a hudební stránka pořadů. „Do toho, co se vysílalo, jsem mnoho nemluvil. Někdy to byly opravdu věci poplatné době. Ale moc rád jsem dělal vzpomínkové pořady o Vrchlickém, o Konstantinu Bieblovi a jiných osobnostech lounského regionu. Přírodovědné, vlastivědné relace

je teď plátno, byly dříve promítací kabiny, a plátno bylo na straně druhé. Teď jsou za tím plátnem dvě místnosti bez oken, beze všeho a v těch jsem tenkrát udělal studio, sestrojil mixážní pult, magnetofony, akustickou izolaci.“ Odtud pan Franc se

Jan Franc (uprostřed) v amatérském filmovém studiu v šedesátých letech.

svými kolegy tajně vysílal i v srpnu 1968, kdy je hledali sověští vojáci, protože nevysílali jen do rozhlasu po drátě, ale šlo to i do uličních tlapačů.

© Rusové na to nepřišli

„Nejdřív jsme vysílali přímo z pošty, protože studio v kině nebylo spojeno rozhlasovou lin-

Redaktora dělal tehdy Jirka Kubovský ze Žatce, hlasatelku paní Škaloudová (nedávno zemřela) a já jsem to technicky zabezpečoval. Abychom nemuseli vycházet a neprozradili se, tak nám známí nosili celý den jídlo a pití. Vstupovali jsme do celostátního vysílání kdykoliv bylo třeba od rána do večera. Četli jsme rezoluce, protesty občanů, kolektivů a organizací a upozorňovali občany, kde se zrovna okupační vojska pohybují a varovali před neuváženými kroky, aby se zbytečně nestalo neštěstí. Až po tom týdnu, když to v Moskvě naši „Dubčekovci“ prohráli, jsme si uvědomili, že už to nemá cenu a skončili jsme to,“ přibližuje pan Franc horké dny po 21. srpnu 1968, kterému se zakrátko oficiálně říkalo “bratrská pomoc vojáků Varšavské smlouvy“.

Později se Jan Franc dozvěděl, že některé jejich relace šly v celostátním vysílání. „Nevěděl jsem, jak se to tam propojilo. Tenkrát mě vysílali policajti, jak je to možné, že to prý musím vědět. Asi měsíc po tom mě šéf policajtů potkal a děl: -Tak už víme, jak se to propojovalo. Oni totiž

lovině sedmdesátých let místní rozhlas po drátě opět mohl začít a dokonce se rozšířil na okresní vysílání. „Zase za mnou přišli soudruzi s tím, abych technicky zabezpečil vysílání, i když jsem byl vyloučený. Prý mi věří, ale spíš neměli nikoho jiného, tak jsem jim byl dobrý. Nebyl jsem hrdina, abych to odmítl, měl jsem dva dospívající kluky, středoškolačky a co kdyby chtěli jít studovat na vysokou školu...“ přiznává pan Franc.

V prostorách, co je teď městský úřad, přes dvůr, pod zasedací síní, zařídil a vybudoval třetí studio: „Díky panu Pavlíčkovi, který pocházel z Prahy, jsme navázali kontakt s pražským rozhlasem, zejména se studiem v Karlíně, odkud jsem měl možnost si přetáčet hudební trvalky, natočené vtamním známém Studiu A (tady pracoval jako technik jeho přítel Vojta Dyk). A tak se třeba stalo, že nějakou hudební novinku, natočenou v „Áčku“ jako první vůbec odvysílalo lounské studio (tenkrát se na autorská práva tolik nehledělo). Za zbytkovou cenu nám zase vinohradské studio předalo vyřazené profesionální mag-

PhDr. Josefa Hlaváčka. Kromě práce s kamerou i filmy ozvučoval. „Byly to osmičky, šestnáctky, na to se zapisovat zvuk nedal, tak se to ozvučovalo na magnetofonový pásek. Pustil se film a pásek k tomu, a když se rozjížděl zvuk od obrazu, tak jsem to při projekci doháněl buď tím, že jsem brzdil promítačku, nebo naopak magnetofon. Dneska je to úsměvné – video tento problém dokonale vyřešilo.“

Od roku 1963 až do roku 1994 pracoval tedy pan Franc jako technik v rozhlasovém studiu. Spolu s ním tam pracovali jako externí hlasatelky postupně paní Škaloudová, Vepřovská, Horáčková, Hájková, Fiedlerová, Novotná, Řehánková, Vaiglová a z mužů pánové Havlín, Žák, Kučera. „Fungovali jsme pod Okresním kulturním střediskem, to se zrušilo. Nastala otázka, co s rozhlasovým studiem. Prý že se osamostatní a bude to příspěvková organizace. Vyhlásil se konkurz na ředitele. Nepřihlásil jsem se. Kantořina, to je povolání, které mám rád, chtěl jsem u toho zůstat. Přihlásila se Milena Rainová, která do studia přišla v roce 1989. Brzy se naučila ovládat rozhlasovou techniku, jak se stříhají a lepí pásky, vypracovala se i jako dobrá hlasatelka. Byla jediná v konkurzu, tak ho vyhrála. Já jsem odešel zpět do školy. V roce 1995 se zrušil rozhlas po drátě celostátně a tedy i lounské studio.“

Hodně ho mrzí, že se nezachoval bohatý lounský zvukový archiv. „Za ta léta jsem natočil tolik lidí, kteří dávno nejsou a něco pro Louny znamenali. To se nezachovalo a to mě mrzí nejvíce. Vzpomínám si třeba na vyprávění Karla Konráda, na sestru Konstantinu Biebla, nebo pana Süsmilicha, jenž byl po roce 1945 prvním předsedou národního výboru v Lounech, zajímavé byly vlastivědné pořady z lounské historie, které pro naše studio připravoval starý pan Kučera, ředitel základní školy, a také svérázné historky, které uměl zajímavě podávat význačný lounský archivář Dr. Bořivoj Lůžek. Dále na pana Rádka, který vyprávěl o starých vánočních zvycích a jak se v Lounech svítily vánoce za Rakouska a řadu dalších zajímavých lidí a jejich vyprávění. Pár věcí jsem si stačil přetočit na malé kotoučky, ale zdaleka ne všechno. Škoda.“

Připravila Alla Balkovska